

Jornades sobre Fonts Orals. La investigació a les terres de parla catalana

(Barcelona, 14-15 de desembre de 2001)

Mariona Companys

Museu d'Història de Catalunya

Entre el 14 i el 15 de desembre del 2001 es van fer al Museu d'Història de Catalunya les Jornades Fonts Orals: La Investigació a les Terres de Parla Catalana, organitzades conjuntament pel Museu i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Amb l'objectiu de crear un espai d'anàlisi i reflexió a l'entorn de la utilització de les fonts orals com a recurs per a la recerca històrica, les jornades comptaren amb la participació d'una vuitantena d'investigadors, procedents de les més diverses disciplines i des de la més variada geografia de les terres de parla catalana.

Els continguts de les ponències i debats s'estructuraren en quatre àmbits: Dins el primer, titulat *Gènesi de la història oral als territoris de parla catalana. Aportacions remarcables en temps i espai i resultats s'avaluà el treball dut a terme a partir de les fonts orals en els territoris de parla catalana des del segle XIX i fonamentalment el segle XX*. La ponència d'aquest primer àmbit va ser presentada pel professor de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, senyor Antoni Gavallda. A partir dels dos eixos entorn els quals ha girat la història oral: la història social i la memòria, va analitzar les diverses aportacions fetes i va situar el concepte actual de la història oral com a punt de confluència de diverses disciplines: l'antropologia, la sociologia i, sobretot, el folklore, on es remarcà la important tasca feta des d'aquesta especialitat.

El segon àmbit, *Metodologia de la investigació a partir de les*

fonts orals, Perspectiva des de les diverses disciplines socials: antropologia, sociologia, història, política, economia i lingüística, se centrà en els aspectes metodològics de la investigació a partir de les fonts orals. La ponència, a càrrec de la professora de la Universitat de Barcelona, la senyora Mercedes Vilanova, plantejà les diferents possibilitats de les fonts orals per a la creació dels arxius de fonts orals així com les diferents utilitats d'aquestes. Pel que fa al tema dels mètodes de treball que s'han de seguir va fer un repàs dels aspectes metodològics: la selecció de temes, el qüestionari, l'elaboració de la mostra i la realització de les entrevistes. Finalment abordà el tema de les fonts orals des de la perspectiva dels grans temes d'actualitat: invisibilitat, globalisme i paritat.

El tercer àmbit titulat *Aportacions recents fetes a partir del treball amb fonts orals* va tenir com a ponent convidat el senyor Felip Munar, de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear. La seva ponència va posar de relleu l'impuls de les universitats, arxius i historiadors, envers la necessitat de copsar l'opinió i la informació dels protagonistes de la història i dels sectors considerats marginals, per tal de no conformar cap tipus d'història alternativa, sinó una sola història. Destacà la presència de les fonts orals com a fet ineludible en la història de col·lectivitats, en contra de certes opinions, ja superades, que consideraven la font oral com a mancada de rigor científic i objectivitat.

El quart i darrer àmbit, titulat

Els bancs de dades d'història oral a l'actualitat als territoris de parla catalana, va estar encapçalat per la ponència presentada pel senyor Lluís Úbeda, del Departament de Fonts Orals de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. La ponència va presentar el balanç de l'activitat duta a terme pel Departament de Fonts Orals de l'arxiu esmentat, que des del 1983, desenvolupa la seva funció des de quatre fronts: captació de les fonts, conservació, documentació, i fer possible l'accés públic. Com a conclusió, es va presentar el marc on es desenvolupen projectes de recollida, conservació i difusió dels treballs amb fonts orals: departaments universitaris, arxius, tant d'àmbit nacional com local, fundacions o museus. D'altra banda ens indiquen les potencials àrees d'incidència on les fonts orals —juntament amb la resta de fonts documentals— poden donar lloc a un renovat mètode d'anàlisi i d'aprofundiment en la recerca històrica.

En l'apartat de les comunicacions, cal destacar la gran quantitat i multidisciplinarietat dels treballs presentats, alguns d'ells fruit de la col·laboració entre diverses institucions com és el cas d'*Explicca'ns la teva vida*, resultat d'un projecte conjunt de TVC, el Departament d'Antropologia de la UB i Edicions 62. També amb la intenció de recuperar la memòria de país a través de les vivències personals es presentà el projecte: *Albera: de memòria d'hommes, projectes transfronterers d'investigació a partir de les fonts orals*, a càrrec de la Dra. Martina Camiade. Des d'una altra perspectiva, el treball titulat *Les fonts orals de l'Arxiu Històric del Museu*

d e Zoologia de Barcelona, d'Ignasi Oró permet documentar fets de la història del museu, a partir de les fonts orals. Dins el camp de la lingüística és remarcable el projecte auspiciat per l'Institut d'Estudis Catalans, sota la direcció de Lúcia Pons i Joan Veny, *Atles Lingüístic del Domini Català. Etnotextos i material cartogràfic*, consistent en la recopilació d'un corpus de llengua oral amb l'objectiu d'estudiar els dialectes del català. Un altre enfocament en la utilització de les fonts orals és el que planteja el treball *Les generacions es connecten als Ports*, a càrrec de Lluís Falcó, una proposta de col·laboració intergeneracional duta terme des de l'Ecomuseu dels Ports d'Horta de Sant Joan. Dins l'àmbit dels museus i les biblioteques es presentaren també els projectes *La Creació d'un Museu de la Paraula: l'Arxiu de la memòria oral dels valencians*, una iniciativa de revaloració del patrimoni immaterial de la societat tradicional valenciana, i *La biblioteca de la memòria* projecte de recerca i recollida de testimonis de memòria popular de la Biblioteca Central d'Igualada. *1900-2000 Cent anys de vida osonenca a través de les imatges del record*, de l'Arxiu Històric d'Osona, en col·laboració amb l'Aula d'Extensió Universitària és un projecte on els testimonis esdevenen l'eina clau i imprescindible per a la tasca de documentació dels fons fotogràfics de l'Arxiu. Dins la tradició molt pròpia de certes col·lectivitats de preservar la seva memòria col·lectiva cal situar el treball *Història sobre la comunitat israelita de Barcelona*, de la professora Martina Berthelot, com a primera experiència realitzada amb aquesta minoria. Amb la intenció de conservar i difondre la histò-